

Avsedd för
Länsstyrelsen i Skåne

Dokumenttyp
Rapport

Datum
Maj 2014

UTVÄRDERING AV NAD VILLKOR OCH FÖRUTSÄTTNINGAR FÖR NÄTVERK, AKTIVITET OCH DELAKTIGHET

UTVÄRDERING AV NAD NÄTVERK, AKTIVITET OCH DELAKTIGHET

Revidering **01**
Datum **2014-05-20**
Utfört av **Klara Denckert och Nina Olsson**

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

SAMMANFATTNING	1
1. Inledning	2
1.1 Bakgrund	2
1.2 Rambölls uppdrag	3
1.3 Rapportens disposition	3
2. Resultat och framgångsfaktorer	4
2.1 Potentiella värden som NAD skapat	4
2.2 Framgångsfaktorer i arbetet inom NAD	4
3. Villkor och förutsättningar	6
3.1 Prioriteringar i det fortsatta arbetet	7
3.2 En sammankoppling till andra delprojekt inom ramen för Partnerskap Skåne kan gynna NAD:s framtid	8
4. Avslutande kommentar och rekommendationer	10
4.1 Rekommendationer	10
Bilaga 1 – Sammanställning av underlag från workshop	11

SAMMANFATTNING

Ramböll har genomfört en analys av villkor och förutsättningar som behöver vara infriade för att idéburen sektor ska kunna vara en aktiv part i etableringsarbetet. Analysen har genomförts på uppdrag av Länsstyrelsen i Skåne baserat på det utvecklingsarbete som har initierats inom ramen för Partnerskap Skåne och delprojektet Nätverk, Aktivitet och Delaktighet – förkortat NAD.

Inom ramen för utvecklingsplattformen Partnerskap Skåne har NAD pågått sedan 2013 i syfte att utveckla en modell som ökar samarbetet mellan offentliga aktörer i etableringsarbetet och idéburen sektor. Projektet har stöd av den Europeiska flyktingfonden. Intentionen har varit att hitta en hållbar modell för att kunna tillvarata aktiviteter inom idéburen sektor inom ramen för nyanländas etableringsplaner, öka möjligheterna för nyanlända att lära känna föreningslivet i Sverige och ta del av föreningsliv vars verksamhet är förenliga med personliga intressen och drivkrafter, samt att idéburen sektor bättre får kännedom om nyanländas villkor och arbetsformer för etablering av nyanlända.

Partnerskap Skånes arbete med att utveckla mottagandet och etableringen av nyanlända påbörjade 2008. Partnerskapet är en samverkansplattform där verkningsfulla metoder runtom i länet utvecklas och samordnas. Partnerskap Skåne eftersträvar att förbättra etableringsprocessen utifrån ett holistiskt systemperspektiv. Det övergripande målet är att bidra till att nyanlända i länet så snabbt som möjligt blir en del av Skånes samhällsliv och tillväxt samt bereds förutsättningar för delaktighet, hälsa och egenansvar. Ett 50-tal organisationer är involverade i plattformens arbete.

Det arbetssätt som har använts inom NAD har uppfattats vara framgångsrikt för att skapa goda förutsättningar för samverkan mellan inblandade aktörer i uppdraget att möjliggöra för nyanlända att delta i samhällslivet. NAD uppfattas förbättra matchningen mellan lokalt föreningsutbud och nyanländas intresse eller behov samt fungerat som ett viktigt stöd för offentliga aktörer i att erbjuda meningsfulla, hälsofrämjande, språkstödjande och nätverksskapande aktiviteter för de nyanlända.

För en fortsättning behöver flera förutsättningar och villkor infrias där involverade aktörer särskilt har prioriterat följande:

- Regional samordnare och lokal föreningsamordnare
- Vilja och engagemang hos aktörer regionalt och lokalt
- Formellt uppdrag till relevanta offentliga aktörer
- Ökad kunskap om värdet av att arbeta i enlighet med NAD
- Stöd till kapacitetsbyggande och organisering inom idéburen sektor
- Formalisering av aktiviteternas syfte, innehåll och ersättningsprinciper

Ovanstående villkor och förutsättningar som bedömts som nödvändiga av involverade aktörer ger projektet en indikation på vad som är viktigt att arbeta vidare med. Det fortsatta arbetet bör också enligt Ramböll ske i nära samarbete med de övriga delprojekt som initierats inom ramen för Partnerskap Skåne då Ramböll ser tydliga synergieffekter dem emellan.

För att skapa en mer hållbar förändring av mottagandet och etableringen av nyanlända i enlighet med NAD anser Ramböll att det krävs insatser på såväl lokal och regionalt plan som på nationellt plan. Många av de förändringar som krävs bedömer Ramböll dock ligger utanför projektets kontext. Följande rekommendationer har därför formulerats utifrån projektets horisont:

- Kommunicera värdet av att ett förändrat synsätt på individens behov
- Förtydliga och kommunicera modellen för samverkan med idéburen sektor
- Verka för att integrera arbetssättet i lokala och regionala samverkansstrukturer för stärkt hållbarhet

1. INLEDNING

På uppdrag av Länsstyrelsen i Skåne län har Ramböll Management Consulting (fortsättningsvis kallat Ramböll) genomfört en utvärdering av projektet Nätverk Aktivitet Delaktighet (fortsättningsvis kallat NAD). NAD är kopplat till Länsstyrelsen i Skånes arbete gällande integration och etablering inom ramen för utvecklingsplattformen Partnerskap Skåne.

I dialog med kund har uppdragets fokus varit att systematiskt dokumentera lärdomar och insikter gällande villkor och förutsättningar för samarbetet mellan den idéburna sektorn och offentliga aktörer, så att den idéburna sektorn fortsatt kan vara en aktiv part i etableringsarbetet.

1.1 Bakgrund

Det finns en stark vilja och ambition från regeringen att det civila samhället ska involveras i det offentliga åtagandet. Integrationspolitikens genomförande förutsätter enligt regeringen insatser inom många politikområden och av ett stort antal aktörer, både nationellt, regionalt och lokalt. En nyanländ kan få ta del av både statliga och kommunala insatser som syftar till att underlätta etablering och integration på arbetsmarknaden och i samhället i övrigt. Även genom att delta i det civila samhällets verksamhet kan den nyanländes etablering och integration underlättas, samtidigt som det kan ge den nyanlände stöd, nätverk och kontakter.¹

Arbetsförmedlingen ansvarar för att nyanlända invandrare erbjuds insatser som främjar en snabb och effektiv etablering på arbetsmarknaden. Myndigheten ska inom ramen för detta ansvar vara samordnande, stödjande och pådrivande i förhållande till övriga berörda parter. För vissa nyanlända invandrare har Arbetsförmedlingen även ett särskilt ansvar enligt lagen (2010:197) om etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare. Myndigheten ska inom ramen för detta ansvar samordna etableringsinsatser som syftar till att underlätta och påskynda dessa personers etablering i arbets- och samhällslivet, samt vara stödjande och pådrivande i förhållande till berörda parter.² Det finns i nuläget inte något konkret formulerat uppdrag att erbjuda föreningsaktiviteter inom ramen för etableringsplanen, men den uttryckta viljan och ambitionen från regering och riksdag utesluter inte sådana alternativ.

Länsstyrelsen i Skåne har en samordnande roll för den regionala överenskommelsen om utveckling av samverkan gällande mottagande och introduktion av nyanlända flyktingar, asylsökande och andra invandrare i Skåne (RÖK). RÖK är en strategisk plattform för ett regionalt samordnat arbete. Som ett regionalt initiativ under den regionala överenskommelsen startade den gemensamma plattformen Partnerskap Skåne 2008. Syftet med Partnerskap Skåne är att utveckla och samordna metoder som skapar bättre förutsättningar för nyanländas etablering i Skåne. Partnerskap Skånes arbete organiseras i olika projekt, varav Nätverk Aktivitet Delaktighet är ett av dessa.

Exempel på ytterligare verksamheter med koppling till Partnerskap Skåne är MILSA – ett stöd för ett hälsofrämjande och inkluderande mottagande utifrån ett nära samarbete mellan forskare och praktiker, SHK (samhälls- och hälsokommunikatörer) – förmedling av samhälls- och hälsoinformation på modersmålet till nyanlända i Skåne och Somali Information and Business Centres – samhälls- och hälsoinformation, rådgivning och stöd till företagande och entreprenörskap till somalier i Skåne.

Delprojekt Nätverk Aktivitet Delaktighet (NAD) utgör en gemensam satsning för samtliga berörda aktörer för nyanlända flyktingars etablering i Skåne i syfte att i samverkan med den idéburna sektorn i länet skapa förbättrade förutsättningar för nyanlända flyktingars etablering i Skåne. En bärande del i arbetet har varit att skapa aktiviteter inom etableringsplanen som är språk- och hälsofrämjande samt att underlätta byggandet av sociala nätverk för den enskilda.

Målet med NAD är att nyanlända ska beredas tillgång till föreningslivet och därigenom erhålla språk-, hälso- och socialt nätverksfrämjande insatser. Därtill ska introduktionen till föreningslivet

¹ Riksrevisionen, Staten och det civila samhället i integrationsarbetet, RiR2014:3, s 15

² Förordning (2007:1030) med instruktion för Arbetsförmedlingen.

utgå ifrån individens egna intressen och drivkrafter att aktivera sig samt tillvarata den idéburna sektorns rikliga och diversifierade utbud av aktiviteter.

1.2 Rambölls uppdrag

I samband med att NAD löper mot sitt slut önskar Länsstyrelsen i Skåne en analys av genomfört arbete inom ramen för NAD i syfte att ge stöd och inspel i länsstyrelsens kommande dialoger och vidareförmedling av lärdomar från arbetet i andra forum. Behovet är att systematiskt dokumentera lärdomar och insikter gällande förutsättningar som behöver finnas på plats i samarbete med idéburen sektor och regionala aktörer.

Den övergripande frågeställningen som har väglett Rambölls arbete är vilka förutsättningar och villkor som behöver finnas på plats för att idéburen sektor ska kunna medverka i arbetet att skapa en ändamålsenlig och effektiv introduktion – ett kvalitativt mottagande – för den nyanlända. Annorlunda uttryckt har Rambölls uppdrag varit att systematiskt dokumentera lärdomar och insikter om samarbetet mellan den offentliga och den idéburna sektorn.

Följande delfrågor har väglett analysarbetet:

- Vilka resultat genereras potentiellt av NAD?
- Vad förklarar resultaten?
 - Hur balanseras systemkrav med det operativa/praktiska?
 - Hur få det praktiska att fungera? (Premisser, villkor, roller, ersättning)
- Rekommendationer: Vad är viktiga kriterier att förhålla sig till för att lyckas?

Uppdragets genomförande har bestått av två delar. Först genomfördes en kartläggning och analys av villkor och förutsättningar för att offentlig sektor och idéburen sektor fortsatt ska kunna samarbeta inom ramen för etableringsprocessen. Därefter genomfördes en workshop på länsstyrelsen i Skåne med styrgruppen samt särskilt berörda personer från Arbetsförmedlingen, Länsstyrelsen, Region Skåne och Nätverk Social Ekonomi Skåne. Syftet med workshopen var att validera de identifierade villkoren och förutsättningar bland de aktörer som äger det fortsatta arbetet samt synliggöra och förankra det fortsatta åttagandet.

Inom ramen för kartläggningen genomförde Ramböll ett tiotal intervjuer med inblandade personer (projektledningen för NAD, styrgruppsmedlemmar samt regionala intressenter) om deras syn på vad som är nödvändiga och bidragande förutsättningar för att fortsatt kunna arbeta på ett NAD-inspirerat arbetssätt. Intervjuerna bearbetades sedan utifrån vilka förutsättningar och villkor som intervjupersonerna lyfte. Dessa sammanställdes och presenterades på workshopen som diskussionsunderlag.

Under workshopen presenterades de framarbetade villkoren och förutsättningarna. Därefter ombeddes deltagare att i mindre grupper diskutera och prioritera vilka av förutsättningarna som de bedömde vara absolut nödvändiga och vilka av förutsättningarna de bedömde endast vara bidragande för att även i fortsättningen kunna arbeta i enlighet med NAD. Syftet med workshopen var dels att kvalitetssäkra de faktorer/förutsättningar som presenterats i kartläggningen och dels att synliggöra vilka förändringar som måste genomföras för berörda parter för att arbetssättet ska kunna leva vidare efter projektslut. Som avslutning på workshopen ombads deltagarna att reflektera över sitt eget åtagande i den fortsatta processen.

Kartläggningen och materialet från workshopen har bearbetats internt på Ramböll och den skriftliga analysen av arbetet återges i denna PM.

1.3 Rapportens disposition

I följande kapitel presenteras de resultat och framgångsfaktorer som framkommit under kartläggningen. I kapitel tre redovisas de villkor och förutsättningar som Ramböll formulerat utifrån de lärdomar och insikter som kan dras utifrån projektet. I kapitel 4 ger Ramböll avslutande kommentarer och rekommendationer för det fortsatta arbetet. I bilaga 1 redovisas det arbete som genomfördes vid workshopen på Länsstyrelsen i Skåne.

2. RESULTAT OCH FRAMGÅNGSFAKTORER

I det här kapitlet redovisas kortfattat de iakttagelser om resultat som genererats inom ramen för projektet samt identifierade framgångsfaktorer som bidragit till NAD:s resultat.

2.1 Potentiella värden som NAD skapat

Ramböll har inte genomfört en traditionell utvärdering av uppnådda resultat till följd av NAD. Fokus för uppdraget har istället varit att generera ett lärande och underlag för länsstyrelsen i Skånes fortsatta utvecklingsarbete med berörda aktörer gällande samarbete mellan idéburen sektor och den samordnande aktören för nyanländas etablering, i dagsläget Arbetsförmedlingen. Icke desto mindre framkommer i genomförda intervjuer flera värden som NAD upplevs ha genererat, vilka kortfattat återges nedan.

- **NAD:s beredande av möjlighet för den nyanlända att delta i föreningslivet upplevs vara språkutvecklande och förtroendeskapande**

Av de intervjuade som haft direkt kontakt med de nyanlända tecknas en bild av att målgruppen generellt upplevt möjligheterna att delta i föreningslivet som positivt. Mer specifikt nämns att projektet genererat goda möjligheter för målgruppen att träna på det svenska språket och får referenser genom föreningar. Individerna upplevs också, genom det visade intresset för deras egen drivkraft och vilja, fått en ökad positiv inställning till Arbetsförmedlingen som offentlig institution.

- **NAD:s ingång i arbetet har visat hur aktörer inom idéburen sektor är en viktig resurs i etableringen**

För Arbetsförmedlingen har, enligt flera av de intervjuade, projektet inneburit att myndigheten ytterligare fått upp ögonen för föreningslivet och på hur det på ett konkret kan vara en tillgång inom ramen för etableringsuppdraget. Inställningen bland handläggare på de berörda kontoren beskrivs som positiv. Möjligheten för handläggare på Arbetsförmedlingen att avsätta tid för kartläggning har i vissa fall dock varit beroende av den lokala ledningens prioriteringar inom verksamheten då insatsen inte anses ingå i det ordinarie uppdraget.

- **NAD:s sammanförande av aktörer involverade i etableringen har stärkt den ömsesidiga förståelsen för varandras verksamheter**

Den idéburna sektorn arbetar redan på många olika sätt med denna målgrupp. Projektet beskrivs dock inneburit nya möjligheter för föreningar att nå målgruppen. Involverade i projektet anser också att arbetet på ett positivt sätt bidragit till relationen mellan den idéburna sektorn och Arbetsförmedlingen. Exempel på det är en ökad kännedom om förutsättningar och villkor för varandras verksamheter.

Sammanfattningsvis kan Ramböll konstatera att projektet upplevs ha bidragit till en för de nyanlända positiv möjlighet att komma in i samhället samtidigt som projektet bidragit till att synliggöra värdet av samverkan mellan aktörer i syfte att främja en snabb och effektiv etablering på arbetsmarknaden.

2.2 Framgångsfaktorer i arbetet inom NAD

Flera faktorer förklarar de potentiella värden som framhålls i intervjuer till följd av NAD. I det här avsnittet redovisas de faktorer för framgång som har lyfts fram i intervjuerna. Syftet är att visa på vad som i en eventuell fortsättning kommer att krävas för ett fortsatt framgångsrikt samarbete mellan idéburen och offentlig sektor gällande nyanländas etablering i samhället och på arbetsmarknaden.

En regional samordnare vilken har fungerat som samverkansledare

En faktor som har identifierats som avgörande för arbetssättets framgång är att det har funnits en regional samordnare (motsvarande projektledaren för NAD). Samordnaren har arbetat med att utveckla arbetssättet med att aktivt involvera den idéburna sektorn i etableringsarbetet så att det på bästa sätt fyller de behov som identifierats hos offentliga aktörer respektive de ideella för-

eningarna. I den regionala samordnarens roll har även ingått att säkerställa att insikter och lärande om arbetssättet sprids inom regionen samt att vara länken mellan det operativa arbetet i knutpunkterna och det regionala utvecklingsarbetet.

En lokal föreningssamordnare som har underlättat det faktiska matchningsarbetet

Matchning mellan individer och föreningar har varit en av de grundläggande uppgifterna i NAD. För att matchningen mellan föreningsaktiviteter och arbetssökande ska kunna vara så individanpassad som möjligt har det krävts en god kännedom om det lokala föreningsutbudet och om den nyanländes intressen. Därför har lokal föreningssamordnare med en övergripande kännedom om föreningar i närområdet varit viktig. Enligt arbetssättet i NAD har ansvarig etableringshandläggare utifrån kunskap om den nyanländas intressen och drivkrafter haft en dialog med den lokala föreningssamordnaren för att matcha intressen gentemot aktiviteter i det lokala föreningslivet.

Vilja och engagemang hos inblandade aktörer både på ett regionalt och lokalt plan

I de intervjuer som Ramböll genomfört lyfts att det funnits en vilja och ett engagemang från alla inblandade att erbjuda nyanlända möjligheten att engagera sig i föreningslivet. Handläggarna på Arbetsförmedlingen har sett aktiviteterna som meningsfulla för individerna. Den regionala samordnaren och de lokala föreningssamordnarna upplever också att det finns ett stort engagemang inom föreningslivet att medverka i etableringsarbetet.

Dessa faktorer har funnits på plats och bedöms som avgörande framgångsfaktorer för arbete inom NAD. Utifrån kartläggningen har Ramböll formulerat om viktiga lärdomar och insikter till villkor och förutsättningar som behöver hanteras i det fortsatta arbetet, vilka redovisas i nästkommande kapitel.

3. VILLKOR OCH FÖRUTSÄTTNINGAR

I följande kapitel presenteras de villkor och förutsättningar som Ramböll har identifierat för att de samverkande aktörerna fortsatt ska kunna arbeta i enlighet med NAD.

- **Regional samordnare**

En grundläggande förutsättning för att arbetssättet ska bli framgångsrikt är att ett brett utbud av aktiviteter erbjuds individen. Mobilisering av den ideella sektorn är därför avgörande. För att få största möjliga genomslag bör det fortsatta arbetet med NAD ske på en regional nivå. En regional samordnare har till exempel möjlighet att föra dialoger med föreningar som verkar regionalt samt överblicka behoven hos iblandade aktörer på ett mer övergripande plan. En viktig uppgift för en regional samordnare är också att sprida insikter och lärdomar inom regionen. Genom en regional samordnande funktion kan arbetssättet på ett bättre sätt anpassas och utvecklas efter olika behov som identifieras både lokalt och regionalt. Genom en regional samordnare med ett mer övergripande ansvar för utvecklingen av NAD kan även kopplingen till och synergier med Partnerskap Skånes övriga insatser säkerställas.

- **Lokal föreningsamordnare**

En ytterligare central förutsättning är att matchningen mellan individens intressen och drivkrafter och utbudet givet det lokala föreningslivet fungerar i praktiken. Kännedom om såväl den nyanländas drivkrafter och potentiella föreningar är på så vis ett bärande element. För detta krävs en lokal föreningsamordnare med övergripande kännedom om såväl föreningar i närområdet som tillgänglig kontakt för ansvariga handläggare. Den lokale föreningsamordnaren fyller också en viktig funktion i att bibehålla relationerna med det lokala föreningslivet och agera stöd i mötet mellan den nyanlände och föreningen.

- **Vilja och engagemang hos iblandade aktörer**

Vid implementering av nya arbetssätt eller metoder pratar man ofta i implementeringsteorin om att det är avgörande att det finns en vilja, förståelse och faktisk möjlighet att adoptera det nya. Det har under projekttiden funnits en stor vilja och ett engagemang hos de flesta inblandade aktörerna vilket gynnat projektet. Bristen på vilja och engagemang hos ett fåtal har dock visat på en viss sårbarhet i det befintliga systemet. En förutsättning för det fortsatta arbetet är därför att även i fortsättningen arbeta för att skapa en vilja och ett engagemang hos de samverkande aktörerna.

- **Ett formellt uppdrag till relevanta offentliga aktörer**

En ytterligare förutsättning för bärkraft även efter det att nuvarande projekt NAD upphör är att arbetet integreras i offentliga aktörers uppdrag och budget. Offentlig verksamhet styrs av lagar och regler. Verksamheten är också tydligt definierad av finansiella ramar. Utan ett konkret uppdrag riskerar arbetssättet som utvecklats inom ramen för NAD att nedprioriteras. I fallet med Arbetsförmedlingen, som har varit en central samarbetspart i NAD, är till exempel det befintliga uppdraget att samverka med idéburen sektor alltför ospecifikt och saknar resurser. Det innebär att myndigheten varken styr eller följer upp sin verksamhet utifrån möjligheterna att delta i föreningsaktiviteter. Vid en tung arbetsbelastning kan därför denna typ av kartläggningar av individens egna drivkrafter och sökandet efter passande aktiviteter prioriteras ned. För att det offentliga i större utsträckning ska kunna prioritera denna typ av insatser krävs ett mer konkret och formaliserat uppdrag från regeringen. Nära sammankopplat med förutsättningen att det behöver vara ett formellt uppdrag är att påverka den tid som den enskilda handläggaren kan avsätta för arbetet.

- **Ökad kunskap om värdet av att arbeta i enlighet med NAD**

För att skapa den vilja och engagemang som har identifierats som centrala förutsättningar, men också för att skapa kännedom om arbetet regionalt och hos de målgrupper som äger påverkan på offentliga aktörers uppdrag så behövs kunskap om vilka värden och vinster som ett arbetssätt lika NAD skapar. På lokal och regional nivå finns redan idag en viss kännedom om projektet, dess målsättning och intention. För att åstadkomma förändringar på en nationell nivå behövs även där en kunskap och kännedom om projektets syfte och målsättningar. Genom att öka kunskapen om projektet kan en insikt om värdet av ett NAD-inspirerat arbetssätt skapas för att motivera och skapa vilja och engagemang för att bidra till en nationell förändring som i förlängningen även skulle gynna det lokala arbetet.

- **Stöd till kapacitetsbyggande och organisering inom idéburen sektor**

Idéburen sektor är stor och rymmer många olika föreningar och verksamheter. En av de stora utmaningarna för offentlig sektor är att på ett effektivt sätt komma i kontakt med den idéburna sektorn. En av de grundläggande idéerna bakom NAD har varit att den nyanlände ska erbjudas så anpassade aktiviteter som möjligt utifrån den egna viljan och drivkrafter. För att säkra att alla olika viljor och drivkrafter kan tillgodoses är det därför avgörande att nå ut till så stora delar av den ideella sektorn som möjligt.

Därtill så gör den idéburna sektorns bredd och mångfald det svårt för offentliga aktörer att känna till alla olika erbjudanden och verksamheter. En ökad samordning av den idéburna sektorn inom nätverk eller liknande skulle underlätta för de samordnande funktionerna att komma i kontakt med föreningslivet. En ökad samordning genom till exempel nätverk skulle också underlätta för mindre organisationer att bidra i etableringsarbetet.

Specifikt kopplat till NAD är också att en fortsättning skulle kräva en modell för reglering av relationen mellan Arbetsförmedlingen och den enskilda föreningen. Framåt bör möjligheten att lösa Arbetsförmedlingens behov av att följa upp den verksamhet som tillhandahålls. En modell för hur relationen mellan Arbetsförmedlingen och den enskilda föreningen bör därför arbetas fram. Därtill skulle en sådan modell underlätta för föreningars möjligheter att bidra på ett sätt som mer traditionella verktyg som upphandling och valfrietssystem försvårar.

- **Formalisering av aktiviteternas syfte, innehåll och ersättningsprinciper**

Ett förtydligande av syfte, genomförande och vinster synliggör värdet av arbetssättet och aktiviteten exempelvis att det är hälso-, språk- och socialt nätverksfrämjande. En sådan formalisering gynnar kommunikationen runt arbetssättet. Skulle NAD fortsätta i nuvarande form och i arbetet gentemot Arbetsförmedlingen skulle exempelvis det vara nödvändigt att tydligare definiera syfte och innehåll (syfte, kontaktperson, antal ggr, tider etc.) för att insatser för nyanlända hos föreningar inom idéburen sektor ska vara ersättningsberättigande.

I en längre framskriden process där det blir aktuellt att omsätta ett samarbete mellan förening inom idéburen sektor och offentlig aktör skulle också ersättningsprinciper behöva hanteras. Översatt till arbetet inom ramen för NAD så har det under projektperioden funnits möjligheter för föreningar att få ersättning för vissa utlägg såsom resekostnader eller föreningsavgifter. Efter att NAD avslutas skulle nya former för ersättningsarbetet behöva framarbetas. Aktiviteter som har erbjudits innebär ofta inga större kostnader för föreningar. Icke desto mindre är det ur ett mångfaldsperspektiv viktigt att hitta en form för det som fungerar. Risken är annars att det utslutande är större, mer etablerade föreningar som har möjlighet och vilja att ta emot individer.

3.1 Prioriteringar i det fortsatta arbetet

I avsnittet ovan har en rad villkor och förutsättningar presenterats utan prioritering. Dessa villkor och förutsättningar har olika dignitet för att säkra en fortsättning och framtid. De är också villkor och förutsättningar med olika svårighetsgrader sett till hur lätta de är att åstadkomma.

I en workshop med styrgruppen och utvalda personer från Arbetsförmedlingen och regionala intressenter diskuterades vilka av förutsättningarna som aktörerna ansåg vara absolut nödvändiga för den fortsatta samverkan mellan idéburen och offentlig sektor. Deltagarna ombedes även rangordna hur enkla/svåra förutsättningarna bedömdes vara att åstadkomma. Nedan presenteras en sammanfattning av de prioriteringar som gjordes av respektive grupp där endast lätta respektive svåra, men nödvändiga förutsättningar inkluderas. Det fullständiga resultatet av workshopen presenteras i **bilaga 1**.

Tabell Nödvändiga villkor/förutsättningar

Villkor/förutsättning	Lätt/nödvändig	Svår/nödvändig
Regional samordnare		x
Lokal samordnare		x
Vilja och engagemang hos aktörer regionalt och lokalt		x
Ett formellt uppdrag till relevanta offentliga aktörer	x	
Ökad kunskap om värdet av att arbeta i enlighet med NAD	x	
Samordning av idéburen sektor		x
Formalisering av aktiviteternas syfte, innehåll och ersättningsprinciper	x	

Sammanfattningsvis framhöll någon av de två grupperna varje faktor som nödvändig. Däremot skattade de svårighetsgraden med dem olika. Figuren visar att de som bedöms som enklare att uppnå är ett tydligt formulerat uppdrag till offentliga aktörer att inom ramen för etableringsplanen samarbeta med föreningslivet. Även värdet och vinster av att arbeta NAD-inspirerat sprids bedöms som enkelt att uppnå. Slutligen också att ett tydliggörande av rutiner och arbetssätt i praktiken ansetts både nödvändiga och enkel att uppnå. Svårare men alltså nödvändiga förutsättningar framhålls vara att skapa regional och lokal vilja och engagemang samt utveckla och tillsätta regionala och lokala samordnare på ett hållbart sätt (som en yrkesgrupp). Även samordning av idéburen sektor framhålls som nödvändigt men svårt.

3.2 En sammankoppling till andra delprojekt inom ramen för Partnerskap Skåne kan gynna NAD:s framtid

Parallellt med utvecklingen av en konkret samverkansmodell för idéburen och offentlig sektor inom ramen för NAD pågår inom Partnerskap Skåne en rad andra satsningar som gynnar en eventuell implementering av ett NAD-inspirerat arbetssätt.

Inom ramen för det pågående projektet MILSA utvecklas för närvarande rutiner för utvecklade arbets- och prestationsförmågebedömningar för nyanlända flyktingar med en integrering av ett hälsofrämjande perspektiv i utformningen av de individuella etableringsplanerna. Tanken är att ett hälsofrämjande perspektiv inom ramen för etableringen på ett bättre sätt tar till vara på individens egna drivkrafter och önskemål, något som ligger i linje med de grundläggande tankarna bakom NAD.

Inom ramen för MILSA pågår även ett delprojekt i samarbete med samhälls- och hälsokommunikatörerna som syftar till att öka nyanländas möjlighet till egenstyrd fysisk aktivitet inom ramen för etableringen. Projektarbetet fokuserar på att utveckla metoder och identifiera hälsofrämjande fysiska aktiviteter som provats av deltagare och som upplevts som meningsfulla. Föreningslivet kan i det avseendet ses som en naturlig tillhandhållare av fysiska aktiviteter som gynnar individens hälsa. Vidare har Partnerskap Skåne arbetat med att utveckla rollen för samhälls- och hälsokommunikatörerna vars uppdrag är underlätta de nyanländas etablering i arbets- och samhällslivet. Samhällsorienteringen ska ge en grundläggande förståelse för det svenska samhället och en grund för fortsatt kunskapsinhämtande. Även här menar Ramböll att det finns naturliga kopplingar som kan vara värda att utforska mellan satsningarna där samhälls- och hälsokommu-

nikatörerna skulle kunna utgöra en viktig funktion i förmedlingen av information och kontakter med föreningslivet.

Kontextuella faktorer är i många fall avgörande för implementering av nya arbetssätt. Ramböll menar att de delprojekt som utvecklas parallellt med NAD och utgår ifrån samma grundläggande idé om att ta tillvara på individens egna drivkrafter och vilja verkar gynnande för projektets möjligheter att bidra till en varaktig förändring.

4. AVSLUTANDE KOMMENTAR OCH REKOMMENDATIONER

NAD utgör ett delprojekt inom ramen för Partnerskap Skånes strategiskt operativa arbete med att utveckla och samordna metoder som skapar bättre förutsättningar för nyanländas etablering i Skåne. Rambölls uppdrag har varit att sammanställa villkor och systematiskt dokumentera lärdomar och insikter gällande villkor och förutsättningar för samarbetet mellan den idéburna sektorn och offentliga aktörer, så att den idéburna sektorn fortsatt kan vara en aktiv part i etableringsarbetet.

Mot bakgrund av regering och riksdags tydligt uttryckta viljeriktning om att den idéburna sektorn ska involveras i integrationen av nyanlända anser Ramböll att det finns goda förutsättningar att få gehör på såväl ett regionalt som nationellt plan för att det arbetssätt som utvecklats inom ramen för NAD ska få en mer permanent status. Ramböll vill med det sagt understryka värdet av att fortsätta arbetet med att skapa en ökad förståelse för arbetssättet och dess värde för målgruppen för att på bästa sätt utnyttja den viljeinriktning som uttryckts. Den kartläggning och workshop som genomförts visar också på att det finns en vilja och ett engagemang på lokalt och regionalt plan att fortsätta arbeta i enlighet med NAD:s grundläggande principer. Det finns emellertid en rad praktiska förutsättningar som bör lösas för att inblandade aktörer även i fortsättningen ska kunna arbeta i enlighet med NAD såsom till exempel lokala och regionala samordnare. I avsnittet nedan återges Rambölls rekommendationer för hur projektet ska gå vidare.

4.1 Rekommendationer

Arbetet med att underlätta och främja nyanländas etablering i samhället och på arbetsmarknaden är komplext och involverar många olika aktörer och nivåer. För att skapa en mer hållbar förändring av mottagandet och etableringen av nyanlända i enlighet med NAD krävs insatser på samtliga nivåer. Många av de förändringar som krävs bedömer Ramböll ligger utanför projektets kontext. Rekommendationerna har därför formulerats utifrån projektets horisont.

- **Kommunicera värdet av att ett förändrat synsätt på individens behov**

Projektet NAD handlar om att förändra synen på hur individen på bästa sätt ska stöttas i etableringen i samhället. Mer konkret uttryckt handlar det om att förändra synen på vad individen behöver för att ta ett steg närmre arbetsmarknaden där NAD vill lyfta behoven av en social kontext och möjligheter för individen att hitta sina egna drivkrafter i etableringen. En fortsättning bör därför inte bara ta sikte på att förändra arbetssätt och rutiner utan arbeta för en ökad insikt om det specifika värdet av NAD för att öka förutsättningarna för genomslag på såväl lokalt och regionalt plan som på ett nationellt plan.

- **Förtydliga och kommunicera modellen för samverkan**

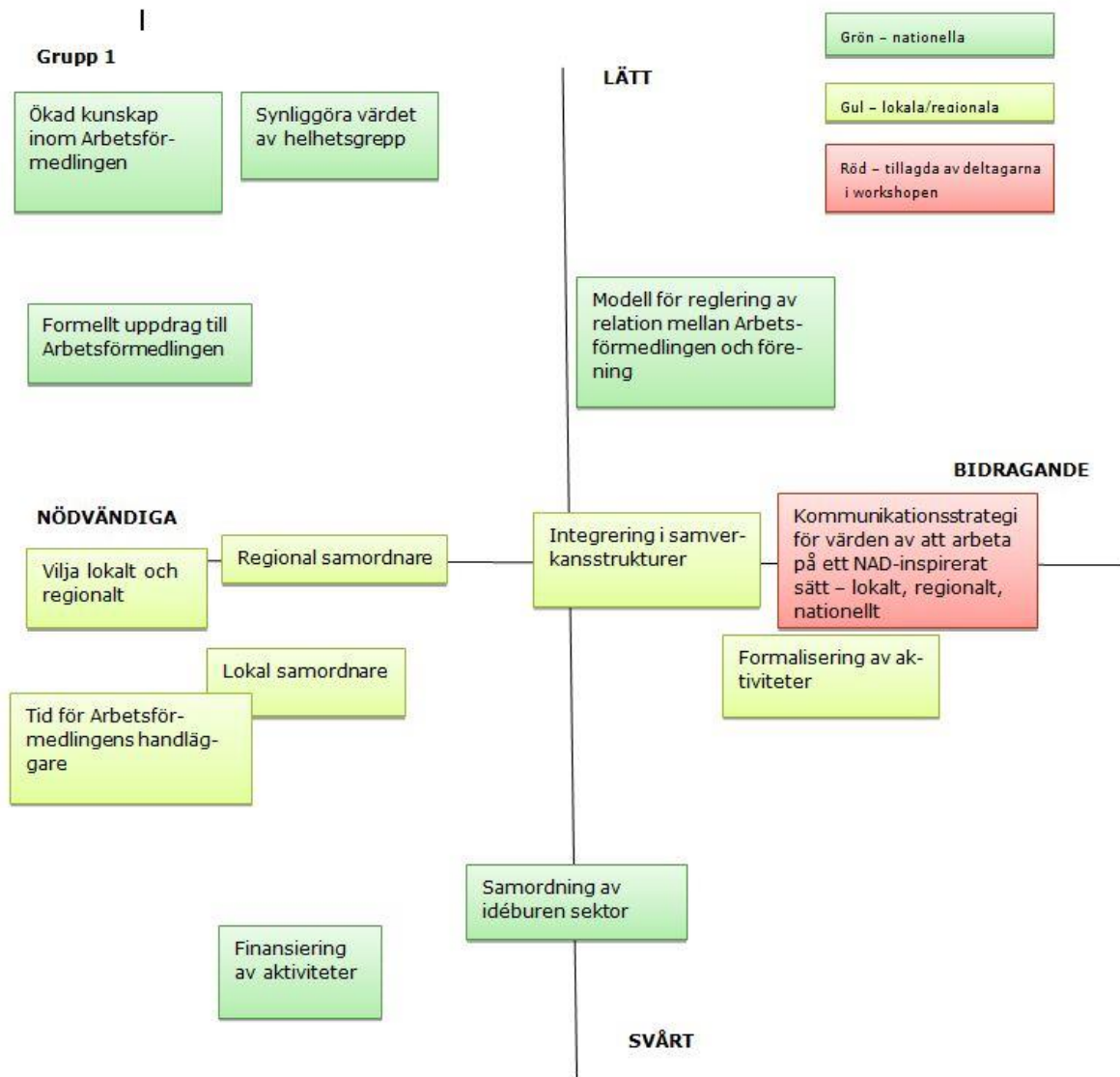
NAD har inte bara handlat om att hitta passande aktiviteter som främjar individens hälsa, språk och möjlighet till nätverk. En viktig del i projektet har varit att utveckla en modell för hur samverkan mellan den offentliga och idéburna sektorn kan fungera med syfte att på bästa sätt ta tillvara på de iblandande aktörernas styrkor och uppdrag. Genom att ytterligare förtydliga och beskriva den tänkta modellen kan dess värde på ett effektivare sätt kommuniceras utåt.

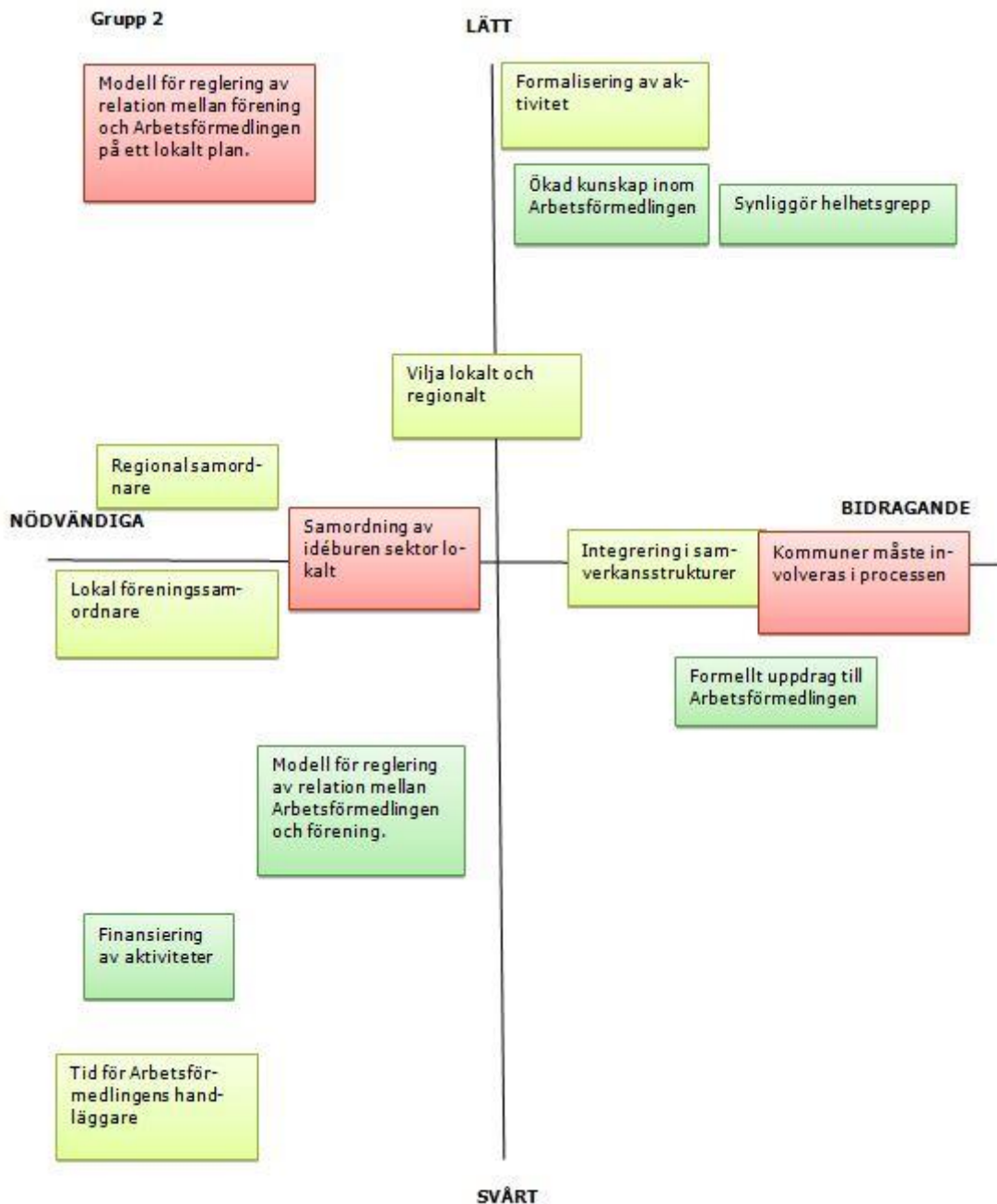
- **Verka för att arbetssättet integreras i lokala och regionala samverkansstrukturer för stärkt hållbarhet**

Mot bakgrund av den sårbarhet som finns i etableringsuppdraget såsom det är formulerat i nuläget anser Ramböll att en integrering i formella lokala och regionala samverkansmodeller är önskvärd för att säkra hållbarheten i arbetssättet. Det saknas i dagsläget ett specificerat uppdrag till de offentliga aktörerna att erbjuda nyanlända hälso-, nätverks- och språkfrämjande aktiviteter inom föreningslivet. De lokala och regionala aktörernas engagemang vilar därför i stor utsträckning på en vilja och ett engagemang hos personal inom respektive organisation. Genom att föra in arbetssättet i lokala och/eller regionala överenskommelser förtydligar aktörernas sitt åtagande och ansvar gentemot varandra.

BILAGA 1 – SAMMANSTÄLLNING AV UNDERLAG FRÅN WORKSHOP

I följande bilaga presenteras det arbete som gjordes under workshopen vid länsstyrelsen i Skåne. Deltagarna delades in i två grupper. Nedan presenteras den prioritering som de två grupperna gjorde under workshopen.

Medskick från deltagare i workshopen

Nedan har Ramböll sammanställt de funderingar och frågeställningar som uppkom i samband med workshopen som kan vara av intresse för projektgruppen att känna till.

- *En kommunikationsstrategi* – då NAD till stor del handlar om att förändra synsättet på hur man på bästa sätt kan stötta nyanlända efterlyses en kommunikationsstrategi för att sprida kunskap och insikt om projektet på lokal, regional och nationellt plan.
- *Kommunal representation* – kommunerna har fortsatt ett ansvar för samtliga boende inom kommunen. De är därför även i framtiden en viktig aktör i mottagande av nyanlända. Representation från Kommunförbundet och kommunerna efterlyses i det fortsatta arbetet.
- *Finansiering av regional och lokal samordnare* – frågan om vem som ska finansiera regionala och lokala samordnare måste lösas. Det finns i nuläget ingen som tydligt har det ansvaret.
- *Finansiering av aktiviteter* – det rör sig inte om några större kostnader men möjliggör ett större utbud av föreningar som kan delta. Arbetsförmedlingen har i nuläget inga öronmärkta resurser för detta ändamål. Vid workshopen framkom dock att det eventuellt finns möjligheter att hitta finansiering genom Arbetsförmedlingen i Lund.

- *Formalisering av aktiviteter* – i kartläggningen inför workshopen framkom att det finns ett behov av att formalisera vad en aktivitet innebär, dess syfte och innehåll. Vid workshopen framkom dock en oro för att det leder till en byråkratisering av arbetssättet. I förlängningen kan det leda till att grundtanken bakom NAD om en flexibel och individanpassad insats går förlorad.
- *Inte relevant med samordning av idéburen sektor på ett nationellt plan* – i kartläggningen inför workshopen framkom att det på nationellt plan inte finns någon organisering av den idéburna sektorn, motsvarande Nätverk Social Ekonomi Skåne. En sådan organisering på nationellt plan är dock endast relevant om arbetssättet ska användas i andra delar, det vill säga bristen på en motsvarande nationell organisering påverkar inte möjligheterna att arbeta på ett NAD-inspirerat arbetssätt på ett lokalt och regionalt plan.